

TIEDOTE

SUHDANNE 2014/1:

EUROALUEEN TAANTUMA ON OHI – SUOMEN BKT KASVAA TÄNÄ VUONNA 0.7 PROSENTTIA

- *Euroalueen taantuma on päättynyt, mutta kasvu on yhä hidasta*
- *Suomen kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 0.7 prosenttia ja ensi vuonna 2 prosenttia*
- *Viennin määrä kasvaa tänä vuonna runsaat 3.5 prosenttia, ensi vuonna hieman enemmän*
- *Yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna 0.4 prosenttia, ensi vuonna kasvu nopeutuu, kun kuluttajien luottamus ja työllisyys kohenee*
- *Yritysten investoinnit supistuvat heikon kysynnän vuoksi tänä vuonna, mutta kääntyvät ensi vuonna muutaman prosentin kasvuun, kun kysyntä elpyy*
- *Työttömyysaste kohoaa tänä vuonna 8.4 prosenttiin, mutta laskee ensi vuonna hieman*
- *Hyödykeverojen korotus nostaa hintatasoa, kuluttajahinnat nousevat tänä vuonna 1.6 prosenttia*
- *Julkisen talouden lisäsopeutukseksi oletetaan miljardi euroa vuodessa vuosina 2015–2017, valtionvelan BKT-suhde kääntyy alenevalle uralle vuonna 2017*

Suomen talous kääntyy kasvuun muuta euroaluetta hitaammin, mutta ensi vuonna kasvun ennustetaan olevan hieman euroalueen kasvua nopeampaa. Kuluvana vuonna euroalueen BKT:n ennustetaan kasvavan noin prosentin, Suomen BKT:n kasvuksi ennakoitaan 0.7 prosenttia. Ensi vuonna euroalueen kasvun odotetaan nopeutuvan puoleentoista prosenttiin, kun Suomen BKT:n kasvuksi ennustetaan kaksi prosenttia.

Euroalueen kokonaistuotanto on kasvanut viime vuoden toisesta neljänneksestä lähtien. Suomen kokonaistuotannon taso pysyi viime vuoden ensimmäisen neljänneksen jälkeen suunnilleen ennallaan, mutta edelliseen vuoteen verrattuna BKT supistui 1.4 prosenttia.

BKT:n laskuun myötävaikutti yksityinen kulutus, joka supistui hieman ennakoitua enemmän. Kulutusta jarrutti kuluttajien luottamuksen heikkeneminen ja arvonlisäverokannan korottaminen, joka leikkasi ostovoimaa. Lisäksi palkkasumma kasvoi ennakoitua hitaammin.

Vaikka talous elpyy kuluvan vuoden aikana, koko vuoden kasvu viime vuodesta pysyy vaatimattomana. Viennin viime vuoden lopulla alkaneen kasvun ennakoitaan jatkuvan kuluvana vuonna. Tämä kohentaa ajan mittaan työllisyyttä. Yksityinen kulutus voimistuu hieman. Investoinnit supistuvat vielä tänä vuonna, mutta ensi vuonna tuotantokapasiteettia tarvitaan lisää, ja investointien arvioidaan piristävän.

BKT:n kahden prosentin kasvu vuonna 2015 edellyttää sitä, että euroalueen elpyminen jatkuu ja Suomen vienti säilyttää markkinaosuutensa.

Vuonna 2016 kokonaistuotanto lisääntyy 1.9 prosenttia. Kasvua nopeuttavat tällöin alkavat uudet ydinvoimalainvestoinnit. Sitä jarruttavat puolestaan julkisen talouden tasapainottamiseksi tehtävät menojen leikkaukset ja verojen korotukset.

Ennusteisiin liittyy tavanomaista enemmän epävarmuutta helmi-maaliskuussa kärjistyneen Ukrainan kriisin vuoksi. Sen arvioidaan asteittain lievenevän. Huonoin vaihtoehto olisi avoin sotilaallinen konflikti. Todennäköisimpiä ovat kuitenkin vasta-uuoriset taloudelliset sanktiot. Pitkälle mennessään ne heikentäisivät, ei vain Venäjän, vaan myös monien EU-maiden kasvua. Tiiviiden taloussuhteiden vuoksi Suomi on erityisen haavoittuva Venäjän omalle kriisille ja eri taloustoimiin kohdistuville sanktioille.

VIENNIN ODOTETAAN KASVAVAN MARKKINOIDEN ELPYMISEN MYÖTÄ

Sekä tavaroiden että palvelujen vienti säilyi vuonna 2013 suunnilleen edellisvuotisella tasolla. Kemianteollisuuden vienti kasvoi erityisesti öljyalosteiden tuotekehityksen ja hyvän kysyntätilanteen ansiosta. Kartongin ja sellun vienti lisääntyi vientimaiden kulutuksen elpymisen myötä. Viimeisellä neljänneksellä kasvoi erityisesti vienti EU-maihin. Kasvun arvioidaan jatkuvan vuonna 2014.

Vuonna 2014 useiden toimialojen viennin ennustetaan kääntyvän kasvuun. Kone- ja laiteollisuuden vienti kohenee, kun maailmalla investointitavaroiden kysyntä elpyy. Suomen vienti on kuitenkin globalisaation ja kysynnän rakennemuutoksen haasteiden edessä. Yritysten pitäisi kyetä kohentamaan tuotteidensa laatua, kehittämään uusia tuotteita ja parantamaan kustannuskilpailukykyään.

Viennin määrän ennustetaan kasvavan 3.7 prosenttia vuonna 2014 ja 4–4.5 prosenttia vuosina 2015 ja 2016. Tämä vastaa suunnilleen markkinoiden kasvua. Maltillinen palkkaratkaisu parantaa lievästi hintakilpailukykyä.

YRITYSTEN INVESTOINNIT SUPISTUVAT VIELÄ HEIKON KYSYNNÄN VUOKSI

Tilastokeskuksen mukaan tammikuussa 2014 teollisuuden kapasiteetista oli käytössä 78.7 prosenttia. Tämä oli 2.1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Käyttämätöntä kapasiteettia on siis yhä tuntuvasti. Kun sekä viennin että yksityisen kulutuksen näkymät ovat vielä epävarmat, yritykset jarruttelevat jonkin aikaa investointejaan. Kiinteiden aineellisten investointien ennustetaan supistuvan kuluvana vuonna 2.4 prosenttia. Ensi vuonna ne kasvavat 2 prosenttia.

Kone- ja laiteinvestoinnit vähenevät kuluvana vuonna 6.5 prosenttia. Ensi vuonna ne lisääntyvät 3 prosenttia, kun kapasiteetista alkaa olla pulaa.

Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat vuonna 2014 pari prosenttia, mutta ne kääntyvät runsaan prosentin nousuun vuonna 2015.

Vuonna 2016 kokonaisinvestointien kasvu vahvistuu edelleen hieman vajaaseen 3 prosenttiin suhdannetilanteen kohenemisen myötä. Yritykset tarvitsevat lisää tuotantokapasiteettia ja tuotannolliset investoinnit kasvavat 4 prosenttia. Asuinrakentamisen kasvu jatkuu maltillisena. Asuntojen tarve säilyy suurena kasvukeskuksissa, mutta kotitalouksien heikko ostovoima ja yhä korkea työttömyys jarruttavat kasvua. Uusien ydinvoimaloiden rakentamisen käynnistyminen kasvattaa yritysten rakentamista.

TYÖTTÖMYYSASTE NOUSEE VIELÄ HIEMAN

Suomen kokonaistuotanto on supistunut kaksi vuotta peräkkäin. Työttömyysaste nousi viime vuonna 8.2 prosenttiin edellisen vuoden 7.7 prosentista. Työttömyyden lisääntyminen on ollut suhteellisen maltillista. Tämä johtuu siitä, että tuotannon supistuminen on tapahtunut merkittävältä osin korkean tuottavuuden toimialoilla ja että työikäisen väestön määrä on ikääntymisen vuoksi kääntynyt laskuun. Työllisyysaste aleni viime vuonna hieman 70.1 prosenttiin.

Vuonna 2014 työttömyysaste kohoaa 8.4 prosenttiin kuluvan vuoden heikon talouskasvun ja viime vuodelta tulevien viipeellisten vaikutusten vuoksi. Työttömyysasteen nousua jarruttaa lyhyellä aikavälillä se, että osa väestöstä on lopettanut aktiivisen työnhaun ja rekisteröity siten työvoiman ulkopuolella oleviksi. Vuonna 2015 työttömyysaste alenee 8.3 prosenttiin. Vuonna 2016 työttömyysaste on 8.1 prosenttia ja työllisyysaste vajaat 70.4 prosenttia.

OSTOVOIMAN HIDAS KASVU JA HEIKKO LUOTTAMUS JARRUTTAVAT KULUTUSTA

Yksityisen kulutuksen määrän ennustetaan kasvavan vain 0.4 prosenttia vuonna 2014. Vaatimaton kasvu aiheutuu heikosta työllisyyskehityksestä, reaaliansioiden pysymisestä paikoillaan ja kuluttajien yhä heikosta luottamuksesta. Vuonna 2015 yksityinen kulutus kasvaa runsaan prosentin työllisyyden kohenemisen ja kuluttajien luottamuksen palautumisen myötä. Kotitalouksien reaalin ostovoima kasvaa 0.6 prosenttia, vaikka palkansaajien reaaliensiot alenevat mm. julkisen talouden sopeuttamiseksi oletettujen kulutusverojen noston vuoksi.

Kuluttajat ovat valmiita velkaantumaan rahoittaakseen patoutuneita kulutustarpeitaan, mm. autojen ostoja. Vuonna 2016 yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu noin 1.5 prosenttiin työllisyyden kohene-

misen ansiosta. Reaaliensiot pysyvät edellisvuotilla tasolla. Eläkeläisten kasvava määrä ja eläkeindeksin nousu inflaatioon reagoiden toimivat kulu- tusta vakauttavana tekijänä lähivuosina.

KULUTUSVEROJEN NOSTO KIIHDYTTÄÄ INFLAATIOTA

Vuonna 2014 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 1.6 prosenttia. Korkeiden lasku on jatkunut, ja kansainvälinen inflaatio on heikentynyt. Inflaatiota kiihdyttää noin puolella prosenttiyksiköllä vuoden alusta toteutettu hyödykeverojen nosto. Ansiosaso kohoaa viime syksynä sovitun kaksivuotisen palkkatarkistuksen myötä 1.3 prosenttia. EU:ssa käytettävä yhdenmukaistettu inflaatio, jossa asuntolainojen korot eivät ole mukana, nousee 2 prosenttia. Vuonna 2015 kuluttajahintojen arvioidaan kohoavan 1.9 prosenttia. Inflaatiota kiihdyttää oletettu kulutusverojen nosto ja maailmantalouden nousun vahvistuminen, joka voimistaa kansainvälistä inflaatiota. Vuonna 2016 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 2.1 prosenttia. Tällöin korkotason arvioidaan jo olevan nousussa, mikä kiihdyttää inflaatiota.

HALLITUKSEN OLETETAAN SOPIVAN JULKISEN TALOUDEN LISÄSOPEUTUKSISTA

Valtion ja kuntien rahoitusaliijäämä oli 4.5 prosenttia BKT:sta vuonna 2013. Valtion vaje oli 3.7 prosenttia BKT:sta. Hidastunut taloudellinen kasvu eliminoi säästöjen ja veronkorotusten vaikutuksen. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että hallitusohjelman mukainen valtionvelan BKT-osuuden aleneminen edellyttää 3 miljardin euron suuruista lisäsopeutusta valtion tuloissa ja menoissa.

Pääministerin toimeksiannosta asetettu asiantuntijaryhmä ehdotti sopeutuksen jaksottamista tasaisesti vuosille 2015–2017. Tässä ennusteessa on oletettu, että hallitus päättää näin kevään 2014 kehysriihessään. Lisäksi ennusteessa on oletettu, että sopeutus jaetaan hallitusohjelman mukaisesti suunnilleen tasan tulojen ja menojen kesken. Tämä alentaa BKT:n kasvua noin 0.2 prosenttiyksikköä vuodessa vuosina 2015–2017.

Vuonna 2014 valtion ja kuntien aliijäämän BKT-suhde alenee hieman 4.3 prosenttiin. Veronkorotusten ja menoleikkausten sekä taloudellisen kasvun ansiosta aliijäämä alenee 3.2 prosenttiin kokonaistuotannosta vuonna 2015 ja edelleen 2.1 prosenttiin vuonna 2016. Valtion velan BKT-suhde kasvaa 49.4 prosenttiin vuosina 2015–2016 ja alkaa alentua vuonna 2017.

Koko julkisen talouden ns. EMU-aliijäämä on 2.1 prosenttia BKT:sta vuonna 2014 ja 1.2 prosenttia vuonna 2015. Vuonna 2016 julkinen talous on jo lähes tasapainossa. Julkisen talouden ns. rakenteellisen aliijäämän arvioidaan sopeutustoimien ansiosta pysyvän 0.4 prosentissa BKT:sta vuosina 2014–2015, mikä alittaa EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen asettaman 0.5 prosentin rajan.

Julkisen ns. EMU-velan suhde ylittää nykyisen kansantalouden tilinpidon sääntöjen pohjalta laskettuna vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen 60 prosentin rajan vuonna 2015. Suhdeluku alkaa alentua vuonna 2017 uusien sopeutustoimien ansiosta. Koska kesällä 2014 voimaan tuleva kansantalouden tilinpidon uudistus nostaa teknisesti BKT:n tasoa muutaman prosentin, Suomi ei joudu lähivuosina velan vuoksi EU:n liiallisen aliijäämän sanktiomenettelyjen piiriin. Tätä kynnystä alentavat lisäksi noin 2.5 prosenttiyksiköllä EU:n kriisimaille suoritettavat ns. solidaarisuusmaksut. Velkasuhteelle tehdään myös suhdannekorjaus. Ilman lisäsopeutustoimia ja rakenteellisia uudistuksia velan BKT-suhde jatkaisi kasvuaan ja Suomi joutuisi ajan myötä sanktioiden piiriin.

Hallituksen elokuussa 2013 esittelemä rakennepoliittinen ohjelma ei ehdi vaikuttaa kovin paljon julkisen talouden tasapainoon ennusteperiodilla. Jos ohjelma saadaan toteutetuksi uskottavalla tavalla, se kuitenkin vähentää painetta budjetin lisäsopeutuksiin lyhyellä aikavälillä.

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja Markku Kotilainen,

puh. 050 351 1192

markku.kotilainen@etla.fi

Suomen huoltotase

	Arvo €Mrd.	Määrän muutos, %					
		Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
		2013*	2013*	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E	09 - 13
Bruttokansantuote markkinahintaan	193,4	-1,4	0,7	2,0	1,9	-0,8	1,3
Tuonti	77,8	-1,8	2,9	3,0	3,4	-1,4	2,6
- tavarat	56,0	-0,5	3,4	3,5	3,5	-2,0	2,9
- palvelut	21,8	-5,0	1,6	1,8	3,0	0,3	1,9
Kokonaistarjonta	271,2	-1,5	1,4	2,3	2,3	-1,0	1,7
Vienti	77,6	0,3	3,7	4,6	4,2	-2,7	3,4
- tavarat	56,3	0,3	4,5	5,4	4,7	-3,1	3,8
- palvelut	21,3	0,5	1,7	2,4	3,0	-1,5	2,3
Investoinnit	36,6	-4,6	-2,4	2,0	2,8	-1,5	1,1
- yksityiset	31,2	-6,4	-2,4	2,7	3,6	-1,8	1,5
- julkiset	5,4	6,8	-2,4	-1,8	-2,1	0,2	-1,5
Kulutus	159,2	-0,3	0,4	0,8	0,8	0,5	0,6
- yksityinen	109,4	-0,8	0,4	1,3	1,4	0,6	0,9
- julkinen	49,7	0,8	0,2	-0,4	-0,4	0,3	-0,2
Varastojen muutos	-0,4	-1,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	273,0	-1,4	1,5	2,3	2,3	-1,0	1,7
Kotimainen kysyntä	195,4	-2,3	0,3	1,1	1,3	0,0	0,8
Julkinen kysyntä	55,2	1,4	-0,1	-0,6	-0,6	0,3	-0,3

Eräitä keskeisiä ennusteita

	2011	2012*	2013 [*]	2014 ^E	2015 ^E	2016 ^E
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	3,4	2,8	1,5	1,6	1,9	2,1
Ansiotason muutos, %	2,7	3,3	2,4	1,3	1,0	2,0
Työttömyysaste, %	7,8	7,7	8,2	8,4	8,3	8,1
Vaihtotaseen ylijäämä, % suhteessa BKT:hen	-1,5	-1,4	-0,8	-0,1	1,2	1,8
Teollisuustuotannon (tuotos) muutos, %	3,7	-2,1	-2,7	2,6	4,4	3,6
Euribor 3 kk, %	1,4	0,6	0,2	0,3	0,5	1,2
EU27-maiden BKT:n muutos, %	1,7	-0,4	0,1	1,4	1,7	1,8
EMU-maat	1,7	-0,7	-0,4	1,2	1,5	1,9
EU27-maiden kuluttajahintojen muutos, %	3,1	2,6	1,5	1,1	1,7	1,8
EMU-maat¹⁾	2,7	2,5	1,4	1,0	1,5	1,8
Suomen EMU-ylijäämä, % BKT:sta	-0,7	-1,8	-2,0	-2,1	-1,2	-0,2
Suomen EMU-velka, % BKT:sta	49,3	53,6	56,9	59,6	60,5	60,6

¹⁾ Yhdenmukaistettu indeksi.

Lähde: Tilastokeskus.